

KNOW YOUR RIGHTS

Tigrinya

February 2019

These briefings have been prepared by Central England Law Centre and are correct as per February 2019.
Law changes, seek advice where needed

This project is co-financed by the European Regional Development Fund through the Urban Innovative Action's initiative

MiFriendly Cities

@MiFriendlyWM

www.MiFriendlyCities.co.uk

ብዛኢ ስርሕ ምቕጻር፡ መሸልኩም ፍለጡ

ብዛኢ ስርሕ ምቕጻር፡ መሸልኩም ፍለጡ

ናይ ምስራሕ መሰል ኣለኒ?

ኣብ ዩናይትድ ኪንግደም ስራሕ ምስራሕ ዝኸኣል ኹሉ ሰብ ኣይኾነን።

እዚኦም እነተተማሊኦም ምስራሕ ይኸኣሉ እዮም፡

- * ናይ ብሪታንያ፣ ኣይሪሽ ወይን ድማ ናይ ኢውሮፒያን ኢኮኖሚክ ኤርያ (EEA) ዜጋ ኢኹም፤
- * ስራሕ ምስራሕ ከምትኸኣሉ ዝገልፅ ናይ መንበሪ ፈቃድ ኣለኩም፤
- * ፍሉጥ ብዝኾነ መልኽእ ስደተኛ እንተኾይንኩም ወይ ኸኣ ኣብ ዩናይትድ ኪንግደም ናይ ሰብዓዊ ምሕላው ይግበረልኩም እንተኾይኑ፤
- * ከም ናይ በኣል ገዛ ወይ ኸኣ ናይ ተማሃራይ ፅግዕተኛ ቪዛ ዝመሰለ ስራህ ንምስራሕ ዝኸኣል ቪዛ ካብ ኣብ ወፃኢ ዝርከብ ናይ ብሪቲሽ ኤምባሲ

መብዛኸቲኡ ጊዜ ንስራህ ዝውሓቡ ቪዛታት ክስርሁ ዝኸኣሉ ስራህታት ዝዕቅቡ እዮም። ተማሃራይ እንተኾይንኩም ናይ ምስራህ መሰልኩም ከምዘለኩም ናይ ቪዛ ዓይነት ይውሰን እዩ ከምኡውን ፍሉይ ዝኾኑ ገደባት ኣለዉ።

ይዘክሩ! ናይ ባዮሜትሪክ ሬዚደንስ ፕሚትኩም (BRP) መብዛህቲ ግዜ ምስራህ እንተተፈቋዱልኩምን ገደባታት ምሕላዎምን ኣይ ምሕላዎምን ይገልፅ እዩ።

ናይ ዩናይትድ ኪንግደም ካብ ህብረት ኢውሮፓ እናወፀአት ስለዝኾነ ካብ 2021 ጀሚሩ ከምሓዲሽ ዝመፅኡ ናይ ኢውሮፒያን ኢኮኖሚክ ኤርያ (EEA) ዜጋታት ቀደም ከምዝነበሩ ብዘይ ምንም ኩነት ናይ ምስራህ መሰል ኣይነብርዎን። ዝበለፀ ንምርዳእ ናይ ኢሚግሬሽን መግለጻዊ ኣብዚ ይርኣዩ።

ብሓፈሽኡ ካብዚ ብዝቅፅል ኹነታታት ውሽጢ እንተሓሊውኩም ምስራህ ኣይትኸኣሉን፡

ኣብ ዩናይትድ ኪንግደም ንምፅናን ዝጸፈቀደልኩም ግዜ መንፈቕን ወይ ካብኡ ዝንኣሰ እንተኾይኑ (እዚ ናይ ጋሻታት፣ ብናይ ሓዳር/ናይ ሕጻን ቪዛ ዝመጹን ናይ ሓፀር ግዜ ተምሃሮ ዘካተተ እዩ)

- * ኣብ ዩናይትድ ኪንግደም ንምፅናን ምንም ዓይነት ፈቃድ የብልኩምን ዕቑባ ሓታቲ እንተኾይንኩም።
  - * ካብ ሓደ ዓመት ንላዕሊ ውሳኔ ዝተፀበዩ ዕቑባ ሓታቲታት ኣሸጋሪ እንተኾነኹን ንምስራህ ሕቶ ኸቕርቡ ይኸኣሉ እዮም።
- ንምስራህ እንተተፈቋዱልኩም ክትሰርህዎም ትኸኣሉ ስራሕታት 'ቮርቴጅ ኦኪውፔሽን ሊስት' ዝብሓል ናይቲ ኣዲ ነገሪ ዝኾኑ ስራህታት ካብዘይሰርሑ ስራህታት መመዝገቢ ዝርዝር ጥራህ እዩ። ናብ ተግባር ክንመፅእ ተለና ኣብ መብዛኸቲኡ ግዜ ስራህ ምእላሽ ብጣእሚ ኣሸጋሪ እዩ። ኣብ መብዛህቲኡ ኹነታት ንምስርህ እንተተፈቋዱልኩም ንኣርስኩም ንክትቆፅሩ (ናይ ኣርስኩም ስርሕ ንክተሰርሁ) ፍቀደልኩም እዩ። እዙይ ተምሕራይ እንተኾይንኩም ወይን ድማ ናይ ስራሕ ፈቓድ እንተሓሊዩኩም ስለዘይምልከተኩም ንምስራሕ ዝትኸሉ

ብዛኢ ስራሽ ምቕጻር፡ መሸልኩም ፍለጡ

ናይ ምስራሕ መሰል ከምዘለኒ ከመይ ከረጋግፅ ይኽእል?

ኹሉ ስራሕ ቆፃራይ እቲ ተቆፃራይ ኣብ ዩናይትድ ኪንግደም ናይ ምስራሕ መሰል ከምዘለዎን ከምዘይብሉን ምፍላጥ ይድልዩ እዮም። ትካላት ዘይሕጋዊ ዝኾኑ ስራሕተኛታት ቆፂሮ እንተተረኺቦም ከቢድ መቐፃእቲ ይቐፁኡ እዮም- ሓደሓደ ግዜ እቶም መቐፃእቲታት ብጣእሚ ከቢድ ብምኻራም ነቲ ትካል እስካብ ምእፃው

ካብፅሕዎ ይኽእሉ እዮም። እዚ ማለት ድማ ኣብ መብዛሕቲ ግዛታት ቐፃሮ ስራሕ ግልፂ ዝኾነ ወረቐትኩም ክርዕዩ ይድልዩ እዮም ካብዚ ዝተፈለየ ምንም ዓይነት ነገራት ንምቕጻል ኣይድልዩን። ስራህ እንተረኺብኩም ናይ መንበሪ ፈቓድኩም ዝቐጠሉ ግዜ ክሓልፍ ምስበፀኽ እሸኪይዶ ንተወሳኺ መፅንኪ ግዜ ንምርካብ ናብ ሆም ኦፊስ እንተመልከትኩምኻ ስራሕ ጠጠው ንክተብሉ ክነግረኩም ይኽእል እዩ።

እዚ እንተተፈጠሩ ናይ ምስራሕ መሰል ከምዘለኩም ክትፈልጡ ይግባእ። ናይ ምስራህ መሰል እንተሃሊዩኩምን ናይ ምፅናሕ ፈቓድኩም ካብምቐፃሉ ኣቐዲምኩም ንተወሳኺ ግዜ ናይ ምፅናኽ ፈቓድ እንተመልኺትኩም ከም ናይ ቐደምኩም ናይ ምስራሕ መሰል ኣለኹም። እዙይ 'ስሪ ሲ ሊቭ' ይባሓል (ከም ኤርፓውያን ኣቆፃፅራ ብ1971 ብተኸገገ ናይ ኢሚግሬሽን ህጊ ከምዝተገለጸ)። መብዛሕቲኦም ቐፀርቲ ስራሕ ስሪ ሲ ሊቭ ሓዲሽ ኣይኾኑን ኾይኑ ግና ኣብ መብዛሕቲኡ ግዜ ዝርድእዎ ብዝተገገዩ መገዲ እዩ። ንስራሕ ቐፃሪኹም ነዚ ናይ ሆም ኦፊስ መርበብ ንክርእዩ ንገሩም Employer Checking Service (ECS) እቲ ሆም ኦፊስውን ናይ ምስራሕ መሰል ከምዘለኩም ኣወንታዊ መረጋገጺ ምልክታ ይሕብ እዩ።

ይዘክሩ! እቲ ቆፃራይ ናይ ምፅናሕ ፈቓድኩም ግዚኡ ብምሕላፍ ጥራይን ምስራሕ ትኽእሉ ምኻንም ከየፃረየ ምብራር ዘይሕጋዊ እዩ።

ንወኪል ምስራሕ

ኣብ ዩናይትድ ኪንግደም መብዛሕቲኡ ሕዝቢ ስራሕ ዝረክብ ብወኪላት እዩ። ወኪል ኣብ ሓደ ትካል ክምድበኩም ይኽእል እዩ ኾይኑ ግና ናይቲ ትካል ስራሕተኛ ኣይኾኑን። ኣብ መብዛሕቲኡ ግዜውን ናይቲ ወኪል ስራሕተኛ ኣይኾንኩምን። ስለዚ ናይ ወኪል ስራሕተኛ ማለት እንታይ ማለት እዩ?

ወኪል ንኩባንያታት ስራሕተኛ ዘቕርብ እዩ። ከምቲ ናይ ወኪል ስራሕተኛነትኩም መጠን ምስቲ ወኪል ውዕል ትኣትዉ ኢኹም ንትዝትሰርኩም ስራሕም ብቀጥታ ካብትወኪል ይኽፈሉኩም እዩ።

ከም ናይ ወኪል ስራሕተኛነትኩም መጠን ብኤውሮፓውን ኣቆፃፅራ ብ2010 ብዝወፀ ናይ ኤጀንሲ ስራሕተኛታት ደንቢ ዕቑባ ይግበረልኩም እዩ። እዚ ማለት ድማ ድሕሪ ስራሕ ተኸታታሊ 12 ሰውናት ከም መሃያ፣ ናይ ስራሕ ሰዓት፣ ናይ ምሽት ስራሕ ናይ ዕረፍቲ ግዛታትን ናይ ዓመታዊ ፈቓድን ዝኣመሰሉ ናይ ቀወምቲ ስራሕተኛታት መሠረታዊ መሰላት ይሕልወኩም እዩ (ቀደም ዝፍቀደልኩም ውሑድ ዝተለመዱ መሰላጥ ጥራይ ነይሮም)። ከም ብስራሕ ዘጋጥም ሕማም፣ ናይ ስራሕ ምስንባት ክፍሊት፣ ወፊየ ጡረታን ናይ ጥንስቲታት መውለዲ ፈቓድን ዝበሉ ዝተፈለዩ ኣለዉ።

ብዛኢ ስርሕ ምቕጻር፡ መሸልኩም ፍለጡ

መብዛሕቲኦም ትካላት ናይ ባዶ ሰዓት ውዕል ይህቡ እዮም። እዚውን ስርሕ ረኲብኩም እናሓለኹም ዝተወሰነ ናይ ስርሕ ሰዓት ወይን ድማ ውሕስነት የብልኩምን። ስሩዕ ሰዓታት ክትሰርሑን ዘይትሰርሑን ክኸውን ይኸእል እዩ። እዚ ድማ ናይ መንበሪ መሃያ ንምግናይ ኣሸጋሪ ኸኸውን ይኸእል እዩ። ካብዚ ቀደም ኢሉ ቆፀርቲ ንናይ ዚሮ ሰዓት ስርሕተኛታቶም ስርሕ ሓለወ ኣይሓለወ ንስርሕ ክመፅኡ ይገብሩ ነይሮም። እዚ 'ኤክስክሉሲቪቲ ከላውስ' ይባሃል ሕጋዊ ምኅኑውን ቐርዶ

ይዘክሩ! እንተደሊይኹም ኣብዝምቐኩም ስርሕ እንዳተቐበልኩም ዝተፈለለዩ ስርሕቲታት እንዳቐያየርኩም ምስርሕ ትኸሉኢኹም። ካሊኦ ናይ ስርሕ ውዕል ብምእታውኹም ስርሕ ዝቐፀርኩም ሰብ እንተባሪሩኩም ዘይፍትሓዊ ክባሓል ይኸእል እዩ። እዚ ማለት ድማ ነዚ ጉዳይ ናብ ስርሕተኛን ቆፀሪን መጋባእያ ሒዘኩም ኸትቀርቡ ትኸእሉ ኢኹም።

ስራህ ቆፀራዩ ካብ መሃያይ ኸቆርፅ ይኸእን ድዩ?

ቐፀሪኹም ካብ መሃያሑም ግብሪን ናይ ብሔራዊ መድሕንን ብምቕራፅ እቲ ቐርሺ ናብ ዩናይትድ ኪንግደም ናይ ታክስ ቢሮ (HMRC) ምዕታዊ ምርግጋፅ ይግብኡ። ካብዚ ወፃኢ ዝቐረፅ ገንዘብ በፈቓድኩም ጥራይ

ይኸውን። ክትፍርሙሉ ንዝተወሃበኩም ውዕልታት ኹሉ ተወሳኺ ዝቐረፅ ቐርሺ ምሕላውን ዘይምሕላውን ያረጋግፁ። ቐፀሪኹም በኣርሱ ቐርሺ ንምቕራፅ ውሳኔ ከተሓላልፍ ኣይእልን እዩ።

ብዛኢ መቐሸሽ?

ከም ሆቴላትን ካፌታትን ኣብዘመሰሉ ናይ እንግዶት ኢንዱስትሪ እናስራሕኩም እንተኸይኑ መቐሸሽ ክትረክቡ ትኸእሉ ኢኹም። ስራህ ዝቐፀሩ ሰባት ንመቐሸሽ ብዝምልክት ዝተፈለለዩ ፖሊስ ኣለዎም። እቶም ሓደ ሓደ ንትዝረኹብኩም ንኸትወስዱ ይፈቐዱ እቶ ሓደ ሓደታት ድማ ንትዝተረኽቡ መቐሸሽ ተቐቢሎም ካብ ክሸን ንዘመላልሱን ንክሸኑትን የከፋፍሉ እዮም።

ይዘክሩ! ቆፀሪኩም ነቲ ዝተወሰነ ናይ መጨረሻታ መሓያኹም ክከፍለኩም ይግባእ እቲ ትረኽቦም መቐሸሽ ካብዚ ዝተፈለየ እዩ። መቐሸሽኩም ወሲዶም ናይ መጨረሻታ ናይ መሓያኹም ክፍሊት ክገብሩዎ ኣይኸሉን። መቐሸሽ ነቲ ትኸፍሉዎ ግብሪ ክንደይ ከመይ ከምዝውስኖ ንምፍላጥ ነዚ መምረሒ ይጠቀሙ [guide \(www.gov.uk/tips-at-work/tips-and-tax\)](http://www.gov.uk/tips-at-work/tips-and-tax)

ብዛኢ ስርሕ ምቕጻር፡ መሸልኩም ፍለጡ

ምስ ዝቐጠሩኒ ሽግር እንተሓሊዩኒ እንታይ ምግባር ይኽእል?

- * መጀመርታ ንተፈጠሩ ኹነታት ብፍላይ ድማ ናይ ምፍላይ ኹነታት እንተሓሊዩም ምምዘጋብ (ቕሬይታኹም ብዛኢ ምፍላይ እንተኮይኑ ምፍልጣሽ ናይ ሕጊ ኣገልግሎት ክተግንዩ ትኽእሉ ኢኹም።
- * ነቲ ጉዳይ ብዘይ ወግኣዊ መገዲ ወይን ድማ ብቕሬታ ወይን ድማ ብይግባይ ምልኣል ትኽእሉ ኢኹም
- * ንዘለሑም ሽግር ብዘተኻኣለ መጠን ቀልጢፍኩም ምኽሪ ርኽቡ። መብዛሕቲኦም ክስታት እቲ ሽግር ካብተፈጥረ ጀሚሮ ብዘለዎ ሰለስተ ኣዋርሕ ምቕራብ ከምዝግብኦም ይዘክሩ።
- * ናይቲ ሕጋዊ ሂደት ቀዳማይ ስጉምቲ ነቲ ጉዳይ ንኣካስ ኣርሊ ኮንሲሊየሽን ምቕራብ እዩ። እዚ ብዘተኻኣለ መጠን ምእንቲ ቤት ፍርዲ ንዘይምኻድ እዩ።
- * እዚ ነቶም ስግራት እንተዘይፈቲሁዎም፣ ቀፃላይ ስጉምቲ ዝኸውን ነቲ ጉዳይ ኣብ ሰራሕተኛን ቆፃራይን መጋብኣያ ምቕራብ እዩ።
- * መብዛሕቲኡ ግዘ ክስኹም ናብ ቤት ፍርዲ ከይኸደ ብኣካስ ናይ ስምምእ ውዕሊ ምስምእማእ ወይን ድማ ምፍታሕ ይከኣል እዩ
- * እቲ ጉዳይ ሕጂውን ተዘይተፈቲሑ፣ ናብ ቤት ፍርዲ ይኸየድ እዩ።

ንተወሳኪ ርድዓታ ናብይ ኽኸይድ ይኽእል? Central England Law Centre Coventry office
(www.covlaw.org.uk)

ነዋሪነትኩም ኣብ ኮቪንተሪ እተኮይኑ ናብዚ ቢሮ ብምምፃእ ወይን ድማ ስልኪ ብምድዋል ምኽሪ ኽትርኽቡ ትኽእሉ ኢኹም። እቶም ኣማኻሪታቶም ንኣኹም ኣብ ሰራሕተኛን ቆፃሪን መጋብኣያን ይግባይን ብምውካልን ብጠበቓነትን ንምርዳእ ይኽእሉ እዮም፣ ተርጎምቲውን ኣለውዎም። ጉዳይ ክሕዙ ይኽእሉ እዮም። Advisory, Conciliation and Arbitration Service (Acas) (www.acas.org.uk)

0300 123 1100

ኣካስ ብዛኢ ናይ ስራሕ ቦታ ተራኽቦታትን ሕጊ ሰራሕተኛን ቆፀርቶትን ዝምልከት ነፃን ኣድልኦ ዘይብሉ ሓበሬታን ምኽሪን ንቆፀርቶትን ንሰራሕተኛታትን ይሕብ እዩ።

Equality Advisory Support Service (EASS) (www.equalityadvisoryservice.com)

0808 800 0082

ኢ ኤ ኤስ ኤስ (EASS) ብዛኢ ናይ 2010 ናይ እኩልነት ሕጊ ነፃ መምረሒ ካብምሓብ ብተወሳኪ ኣብ ቦታ ስራሕኩም ስተፈላይኩም እንተመሰረቱም ምውሳድ ስለዘለኩም ዘይወግኣዊ ስጉምቲታት መምርሒ ይሕቡ እዮም። ክሲታት ኣይሕዙን።

Civil Legal Advice (CLA) <[hyperlink: www.gov.uk/civil-legal-advice](http://www.gov.uk/civil-legal-advice)>

0345 345 4 345

ክስኹም ናይ ምፍላይ እንተኸይኑ ናፃን ሚስትራዊን ምኽሪ ክርተኽቡ ትኽእሉ ኢኹም።

Employment Tribunal Customer Contact Centre (www.gov.uk/employment-tribunals/make-a-claim)

0300 123 1024 (England and Wales)

ብዛኢ ፎረሚ ክሲ ሕቶ እንተሓሊዩኩም ናይቲ መጋብኣያ ናይ በኣልጉዳይ ማዕኸል ክረድኡ ይኽእሉ እዮም። ናይ ሕጊ ምኽሪ ክሕቡ ኣይኽእሉን።

ናይ ደሕንነት ጥቕሚታት፡ መሰላትኩም ፍለጡ

ዩኒቨርሲቲ ክሬዲት እንታይ እዩ?

ዩኒቨርሲቲ ክሬዲት (UC) ካልኣት ኣብ ዩኒቨርሲቲ ወይ ካልኣት ካህናት ክርከቡ ናይ ጥቕሚ ስርዓታት እንዳተክእ ዘሎ ሓድሽ ናይ ጥቕሚ ሲስተም እዩ። UC ምውናን ክጅምሩ ንዝደልዩ ሰባት ከጋጥምዎም ብዛዕባ ዝኸእሉ ፀገማት ሓደ ሓደ ነጥቢታት ኣብዚ ኣለዉ።

1. ኩሎም ናይ UC ኣካላት ዝኾኑ ክፍሊታት ብሓር በቢ ወርሒ ክክፈሉ እዮም፣ እቶም ክፍሊታት ድማ ብኣገር እዮም። እዚ ድማ ናይ በጀት ፀገም ከስዕብ ይኸእል እዩ።
2. ስራሕ ኣብ ምርካብ ፀገም ኣሎ። ስራሕ እውን ዋላ ተረኺቡ እንዳሃለዎ፣ ኩሎ ግዜ ዝሓሸ ክፍሊት ናብ ዘለዎ ስራሕ ናይ ምቕያር ድሌትካ ፅዕንቶ ይፈጥረልካ እዩ።
3. ብቐሊሉ ቅፅዓታት (ኩሎ ዝተበሃልካዮ ብዘይምስራሕካ እትቐፅፀ ምዃን) ክትቐፅፀ ትኸእል፣ እዚም ቅፅዓታት ድሕሪኡ እንዳኸበዱ ይኸዱ። ዋላ እንዳስራሕካ ክትቐፅፀ ትኸእል ኢኻ።
4. ኩሎ ነገር ኣብ ኣንላይን እዩ ዝሰለጠ፣ DWP (ናይ ጥቕሚ ቢሮ) ስታፍ እውን ሓዊሱ።
5. ሰባት ቅድሚ ናይ መጀመርያ መሃን ምቕባሎም ምድንጓያት የጋጥምዎም። ልቓሕ ምቕባል ትኸእል፣ እዚ ልቓሕ ግን ጥቕሚ ምቕባል ምስጀመርካ ክትከፍሎ ኢኻ።
6. እቲ ናይ ጥቕሚ ገደብ - መብዛሕትኦም ዕድሚኦም 16 ክሳብ 64 ዓመ ዝኾኑ ሰባት ናይ ዝቕበልዎ መጠን ጥቕሚ ገደብ - ን UC እውን ይምልከቶ፣ ዋላ እቲ ናይ ክልተ -ቆልዓ ሕጊ (ትሕት ኢልካ ረእ)።
7. ናይ ካውንስል ግብረ ጥቕሚታት ኣይተኸተቱን። ካብ ናይ ከባቢያዊ ካውንስልካ ወፃኢ ንበይኑ እዩ ዝውነን። መብዛሕትኦ ሚድላንድ ሙሉእ ናይ UC ግልጋሎት ቦታ እዩ። 'ሙሉእ ግልጋሎት' ማለት ዳርጋ ኩሎ ሰብ ናይ ጥቕሚ ሓድሽ ጥርፃን የቕርብ፣ ወይ ኣብ ኩነታቶም ለውጢ ዝተፈጠሮም ሰባት፣ ናብ UC ይመጡ። (እዚ ንእሱራት ኣየካትትን።) ልዕሊ ሰለስተ ቆልዑ እንተድኣወሊድኩም ፣ ፀኒሕኩም ናብ UC ክትዘዋወሩ ኢኹም። ኩሎ ኣብ ናይ ጥቕሚ ዝርዝር ዘሎ ሰብ ድሕሪ ግዜ ናብ UC ክዘዋወር እዩ።

ናይ ጥቕሚ ገደብ እንታይ እዩ?

መብዛሕትኦም ዕድሚኦም 16 ክሳብ 64 ዓመ ዝኾኑ ሰባት ናይ ዝቕበልዎ መጠን ጥቕሚ ገደብ እዩ። ናይ ጥቕሚ ተቐባሊ እንተድኣኩንካ ይምልከተካ እዩ፣ ምስኣካለ ስንኩልና ዝተተሓሓዘ ጥቕሚ ተቐባሊ እንተድኣኩንካ ግን ኣይምልከተካን (ከምDLA፣ PIP ወይ ናይ ሓብሐብቲ ክፍሊት)። ቆልዑ እንተድኣሃሌሙኻ፣ ኣብ ሰሙን ልዕሊ £384.62 ክትቐበል ኣይትኸእልን። እቲ ኩሎ እትቐበሎ ጥቕሚታት ተደሚሩ ካብዚ እንተድኣሓሊ፣ እቲ ትርፊ ካብ ናይ ገዛ ክፍሊትካ ይውሰድ። እዚ ማለት ገዛ ክራይ ኣሕፊሉ ካልኣት ድሌታትካ ከማልኣልካ ዝኸእል ገንዘብ ኣይትቐበልን ማለት እዩ። ካብ እዚ ገደብ ወፃኢ ዝገብሩኻ ካልኣት ነገራት ኣለዉ። ንዘበለፀ ሓበሬታ፣ ብቐዕነትካ ንምርግጋፅን፣ here (www.turn2us.org.uk/Benefit-guides/Benefit-Cap/Am-I-affected-by-the-Benefit-Cap#guide-content)።

ናይ ደህንነት ጥቅሚታት፡ መሰላትኩም ፍለጡ

አስተውዕል! ዋላ ናይ ገዛውቲ ክፍሊካ ተተቐረፀ፣ ሙሉእ ገዛ ክራይ ክትከፍል ኣለካ። ገዛ ክራይ ክትከፍል እንተድኣዚይክኢልካ ካብ ገዛኻ ክትሰጎግ ኢኻ። ናይ ገዛ ክራይ መዓልቲታት እንተድኣ ኣሕሊፍካ ብቐልጡፍ ካብ Law Centre ([/www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice](http://www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice)) ወይ Citizens Advice (<https://www.citizensadvice.org.uk/>). ምኽሪ ተቐበል።

ሕማምን ኣካለስንኩልነትን

ሕዱር ሕማም ወይድማ ኣካለስንኩልነት እንተድኣሃሊካ፣ ወይ ቆልዓኻ እንተሃሊዎ፣ ንናይ ግላዊ ዓርስኻ ምኽኣል ክፍሊት (PIP) ወይ ናይ ኣካለስንኩል መናበሪ ክፍሊት (DLA) ጥቅሚታት ንምቕጣል ብቐዕ ምኻንካ ኣረራግፅ። ብዙሓት እዞም ጥቅሚታት እዚኦም ዝግብእዎም ሰባት እንዳወነንዎም ኣይኮኑን። እዞም ጥቅሚታት ብዝሕ ዝበለ ገንዘብ ይህቡኻ ጥራሕ እንተይኮነስ፣ ካብ እቲ ናይ ጥቅሚ ገደብ የውፅኡኻ እም ኣብ ትሕቲ UC ብዝሕ ዝበለ ገንዘብ ክትረክብ ይገብሩኻ። እዚ ማለት PIPን DLAን ኣብ ኣታዊኻ ላውጢ ክፈጥሩ ይኽእሉ ማለት እዩ።

ዓርስኻ ምቕፃር

ዓርስኻ ምቕፃር ማለት ናይ ባዕልኻ ኣብዝኾነ ሰራሕ ምስራሕ ወይ ናይ ባዕልኻ ቢዝነስ ምጅማር ማለት እዩ። ሓድሽ ቢዝነስ ምጅማር ኣዘዩ ጥንካረ ዘድልዮ እዩ ካኡ ገንዘብ ምትራፍ ክሳብትጅምር ድማ ግዘ ክወስድ ይኽእል እዩ። UC ዝተረፈ ክፍሊትካ ክመልእልካ ምምዝጋብ ትኽእል ኢኻ፣ ከም ናይ ታክስ ክፍሊት ዝገብርዎ ዝነበሩ። ናይ ኩሉ እትሰርሖ ሰራሕቲ ፅፍፍ መዝገብ ክትሕዝ ኣለካ፣ ከም ናይ ብሄራ ውሕስና (NI) ክፍሊት መረዳእታ ምቕጣል። ኣስተውዕል ግን - ድሕሪ 12 ኣዋርሕ ኣብ ሰሙን ን 35 ሰዓታት ዝሰርሕ ዓርሱ ዝቐፀረ ክትኮን እዩ ትፅቢት ዝግበረካ። ከም ናይ ብሄራዊ ዝተሓተ መሃያ ን35 ሰዓታት ብዝኸፍልዎ እዩ ክሕሰበልካ - ዋላ ኣታዊኻ ትሕቲኡ ይኹን። እዚ 'ዝተሓተ ናይ ኣታዊ ምድሪቤት' (MIF) ይበሃል። ቢዝነስካ ፅቡቕ ምኻድ እንተድኣኣቢዩ፣ ካልእ ሰራሕ ክትደሊ ኣለካ ማለት እዩ፣ እዚ ድማ ንቢዝነስካ ንምዕባይ እኹል ግዘ ከይህልወካ ይገብር። ኣታዊኻ በቢወርሒ ክረእ እዩ። ንኣብነት፣ ብመሰረት ናይ 21-ክሳብ-24 ዓመት ዝዕድሚኦም ዝቐበልዎ ዝተሓተ መሃያ መሰረት፣ ናትካ MIF ብወርሒ £1,119.30 ይኸውን። ትሑት ገንዘብ፣ ንበል £500 ብወርሒ እንተድኣሰሪሕካ ተወሳኺ ገንዘብ ኣይወሃበካን። ኣብ ወርሒ ዝበዝሖ ገንዘብ እንተድኣሰሪሕካ ግን ጥቅሚታትካ ክቕነሰካ እዩ። እዚ ማለት ብዛዕባ ናይ ቢዝነስ ትልሚ ብጥንቃቄ ምሕሳብን ፅቡቕ ምኽሪ ምርካብን ኣገዳሲ እዩ። ናይ ዕዳጋ መፅናዕቲ ኣካይድ፣ ብዛዕባ መጀመሪ ገንዘብን እቲ ቢዝነስካ ክሳብ ዝደላደል ክወስደልካ ዝኽእል ግዘን ሓቃዊ ዝኾነ ግምት ሃብ። ቢዝነስካ እንዳጀመርካ እንዳሃለኻ ኣብ ሰራሕካ ምፅናሕ ትኽእል ዶ? ንካልእ ሰብ ብትርፎ ግዘኻ ከትሰርሕ ትኽእል ዶ?

ናይ ደሕንነት ጥቕሚታት፡ መሰላትኩም ፍለጡ

አስታውስ! ን DWP ኩሉ ግዜ እታ ትኽክለኛ ኣታዊኻ ንገር ልዕሊ ዝግበኣካ ከይክፈለካ ምእንታይ። እቲ DWP ካብ ዝግበኣካ ንላእሊ ዝኽፈለካ ነገር ክመልስ (ከሕድገካ) እዩ፣ እዚ ድማ ዝበኣኡ ውሑድ ገንዘብ ክህልወካ ይገብር።

ናይ ክልተ-ቆልዑ ሕጊ

ኣብቲ ዝፀንጠኡ ናይ ቆልዑ ታክስ ክፈዱትን ኣብዚ ናይ ሕጂ UC ንክልተ ቆልዑ ጥራሕ እዩ ገንዘብ ዝወሃብ። እዚ ዝምልከተካ ናይ ክልተን ልዕሊኡን ቆልዑ ሓላፍነት ትወስድ እንተድኣኮይንካን ኣብ ወይ

ድሕሪ 6 ለካቲት 2017 ድማ ናይ ሳልሳይ ቆልዑ ሓላፍነት እንተወሲድካ። እዚ ንሓድሽቲ ውልደታትን ናብ እዚ ገዛ ድሕሪ እዚ ዕለት እዚ ዝመጡ ሓድሽቲ ቆልዑን የካትት።

አስታውስ! እቲ ናይ ክልተ ቆልዑ ሕጊን እቲ ናይ ጥቕሚ ገደብን ነገብይኖም ዝካየዱ ሕጊታት እዮም። ናይ ክልተኡም ሕጊታት ሰብ ኣቀናንሳ ዝተፈለለየ እዩ፣ ስለዚ ሓደ ሓደ ግዜ ቤተሰባት ካብ ሓዲኡ ተቐብሮም ኣብ እቲ ሓደ ግን ክፀንጡ ይኽእሉ እዮም። ኣብ ብዙሓት ኬዛት ክልተኡም ይምልከቱ። ንምረርድኡ ክብድ ክብል ይኽእል እዩ፣ ስለዚ ብዛዕባ ኩነታትካ ዘይተረደኣካ ነገር እንተድኣሃልዩ ምኽሪ ሕትት።

ኣብ እዞም ሕጊታት ግድፈታት ኣለዉ። ሓደ ቆልዑ እንዳሃለወካ ብዙሓት ቆልዑ (መንታ/ሰለስተን ልዕሊኡን) ደጊምካ እንተወሊድካ ናይ ኩሎም ቆልዑ ጥቕሚ ኢኻ ትቐበለል። ናይ ኩሎም ብጊዲፈቻ ክተዕብይ ዝተስማዕዎሮካ ናይ ቆልዑ ክፍሊት እውን ትቐበል ከምኡ እውን ናይ ኪንሽፕ ሓብሓቢ (ናይ ካልእ ቤተ ሰብ ክተዕብየሎም ከለኻ) ክፍሊት ኣለካ።

እቲ ሳልሳይ ቆልዑ ብጓና ወይ ብጨቋኒ ፍቕረኛ ብምድፋር ገበን ዝተወለደ እንተድኣኮይኑ ናቱ ክፍሊት እውን ምቕባል ይከኣል። ናይ እዚ ቅነሳ እዚ ሓገዝ ክትረክብ እንተድኣደሊኻ፣ ምስ local specialist support service (www.gov.uk/government/publications/support-for-a-child-conceived-without-your-consent/approved-third-party-professionals-who-can-complete-these-form) ተዘራረብ። ክትመልኦ ዝወሃበካ ቅጥኢ ኣሎ፣ ዝተወሰነ ክፍሉ ድማ ብበዓልሞያ እዩ ዝምላእ፣ ከም ዶክተር፣ ማሕበረሰባዊ ሰራሕተኛ ወይ ናይ ደቂ ኣንስትዮ ሰራሕተኛ።

ናይ እቲ ኣብ 6 ለካቲት 2017 ወይ ድሕሪኡ ዝተወለደ ቆልዑ ጥቕሚ ንምቕባል ምስ እቲ ጥቕሚ ዘብጸሓልኪ ሰብ ምንባር ጠጠው ክተብሊ ኣለኪ። ምውፃእ ዘፀግመልኪ እንተድኣኮይኑ CDVASS (www.safetotalk.org.uk/) in Coventry on 0800 035 5309 or Birmingham and Solihull Women’s Aid (www.bsmaid.org/) on 0808 800 0028 and Black Country Women’s Aid (www/blackcountrywomensaid.co.uk/) covering Sandwell, Dudley, Walsall, Wolverhampton and Birmingham on 0121 553 0090.

ናይ ደሕንነት ጥቕሚታት፡ መሰላትኩም ፍለጡ

ብዛዕባ UC ዝበለፀ ሓገዝ/ ሓበሬታ ኣበይ ክረክብ ይኽእል?

ናይ ዜጋታት ምኽሪ online benefits calculator(www.citizensadvice.org.uk/benefits/universal-credit/) ዝብል ብዛዕባ ጥቕሚታትካ ክትረክብ እትኽእል መርበብ ሓበሬታ ኣለዎም። Turn2US (www.turn2us.org.uk/Benefit-guides/Universal-Credit/What-is-Universal-Credit) ብዛዕባ UC ብዝበለፀ ዝርዝር ክትፈልጥ ዝገብር መርበብ ሓበሬታ እዩ።

ጥቕሚታት እንዳተቐበልካ ብዛዕባ ናይ ብቑዕነትካ ለውጢ ከይፍጠር ትሰግእ እንተድኣኮይንካ፣ Benefits Aware (www.benefitsaware.centralenglandlc.org.uk/) ዝብል መርበብ ሓበሬታ ተኸታተል፣ ለውጢታት እንተሃልዮም የበራህርህን እንታይ ክግበር ከምዘለዎ ይመክርን።

አተክላልያ ገዛ፡ እቶም መሰላት ትፈልጦም ኢኻ

ዘኮነ ይኹን ክስተት ግን ንኹለና ዝነክእ እዩ –ኩለና ወሕስና ን መቐትን ንደሊ ኢና። ገዛ ዘይምሓዝ ሓያል ጭንቂ እዩ ዘለዎ። ኣብ አተክላልያ ገዛ ክገጥሙኻ ዝክእሉ መረርቲ ዝበሃሉ ጸገማት ክንሪኢ ኢና ኩለና. ኣብቲ አተክላልያ ገዛ ዝኾነ ጥቕሚ እንተረኹብካ እቲ ናትና ጥቕሚ እዉን<hyperlink> ክትሪኦ ኣለካ ።

ወዕልን ክራይን

እቲ ናይ ክራይካ ስምምዕነት ኣባኻን ኣብቲ በኣኣል ሞያን እዩ ክኾን ። እዚ ማለት ድማ እንዳኸፈልካ ትነብር ማለት እዩ። ሚጥራዊነትካን እቲ ክፍሊካን ትዝናየሉ ክገብሩኻ እዮም። እዚ ድማ እንዳተኸታተልካ ማለት እዩ። ኣብቲ ገዛ ኣብ ዝነብርካሉ ግዜ ከም እትኸፍል ምፍላጥ ጠቓሚ እዩ። ምስ እቲ ናይ በዓል ሞያ ጠባይ ብዘይምስምዕዎ ወይ ሕድሳት ዘይተገበረ ኢልካ ምኽፍል ተቋርጽ ኣይትኸእልን። ምስ እቲ በዓል ቦታ ጸገም እንተሃሊካ ብኻል መንግዲ ፍትሓዮ።

እቶም ጥቕምታትካ ዋላ ይነከዩ ወይ ከዓ ይቋርጹ እቲ ክራይካ ግን ክትኸፍል ኣለካ። ምስ እቲ መካሪዩ ዘለካ ካብቲ ጥቕምታት እትረኽቡሉ መንግዲ ዝተፈለየ እዩ – ዋላ እኳ እቲ ማከሪይኻ ናይ እቲ ዓዲ ጥቕሚ ወሃቢ በዓል ስልጣን ይኹን። ኣብ ምኽፍል እቲ ገዛ ክራይ ጸገም እንተሃሊካ። ሓገዝ ካብ Law Centre (www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice) or Citizens Advice (www.citizensadvice.org.uk/) ብፍጥነት ርኽብ።

ዘክር! እንድሕር ደኣ እቲ ክራይካ ዘይኸፈልካ፣ ካብ እቲ ገዛ ንምወጻእ ሳዕቤን ትፈትር ኣለኻ ማለት እዩ ናብ እቲ ናይ ወሽጢ ዓዲ ኮሚቴ ናይ ገዛ ክፍሊት ክትምዘገብ ትኸክል ኢኻ። እዚ ድማ ዝተወለነ ቕርሺ ምሃብ ወይ ከዓ ናይ እቲ በዓል ቦታ ናይ ክፍሊት ኩነታት ምፍጻም እዩ። እዚ ድማ ንክራይ ዝግበር ክፍሊት ሓገዝ ክኾን ይኸእል እዩ፣ ናይ መጀምርታ ወርሒ ክፍሊት (እዚ መብዛሕትኡ ዝኸፈል እዩ ከም ሓገዝ)፣ ወይ ከዓ ናብ ካልኣት ክራያት ምኻድ እዩ።

ናይ እቲ በኣኣል ቦታ ግዴታት እንታይ እዮም?

ኣብ ናይ መጀመርታ ክራይ እቲ በዓል ቦታ እዚኦም ከቕርብ ኣለዎ:

- * ናይ ነዳዲ ወሕስና ምስክር ወረቐት;
- * ናይ ሓይሊ ኤሌክትሪክ ብቕዓት ምስክር ወረቐት;
- * ናይ ክራይ መምርሒ
- * ሓበሬታ መርከቢኦም (ሙሉእ ስም ምስ ኣርዳሻ);
- * ናይ ክራይ መኸፈሊ ምስክር ወረቐት (እቲ ክፍሊትካ ወሒስ ንክኾን)

ናይ ባርዕ ሓዊ ወሕስና፣ ነዳዲን ሓይሊ ኤሌክትሪክን ኩነታት እቲ በዓል ቦታ ክወድኦም ኣለዎ። ኣብ ትኸክለኛ ሰዓት ናይ ምምዕርራይ ዝጠየኻሉ ነገር ክመኣኣሪያልካ ኣለዎ። ዝቕየር ወይ ከዓ ዝመዓየሽ ነገር እንተሃሊዩ (ኣብ ወሽቲ 24 ሰዓት ሓገጋ ጥራይ ተዘይኹይኑ) ከፍልሉጥኻ ኣለዎም።

አተክላልያ ገዛ፡ አቶም መሰላት ትፈልጦም ኢኝ

እቲ በዓል ቦታ ከውጽኢ ኣንተደሊኝ ኣንታይ እዩ ዝፍተር?

እቲ ገዛ ክትለቅቅ እቲ በዓል ቦታ ክጠቀስ ይኽእል እዩ - እዚ 'ናይ በዓል ንብረት ድሌት'ይበሃል- ግን ከዓ ዝተፈለለዩ ሕግታት ኣለው እዮም።እዚ ክገብሩ ዝኽእሉ ክልተ ነጥብታት ኣለው።

ናይ በዓል ንብረት ድሌት ብትሕቲ ክፋል 21

እቲ በዓል ቦታ ክፋል 21 ብምጥቃም ምንም ዓይነት ምኽንያት እንከይሃበ ካብ እቲ ቦታ ልቕቕ ክብለካ ይኽእል እዩ።ነገር ካብቲ ዘፍለጡኝ ግዜ 2 ወርሒ ክቡኝ ኣለዎም። ኣብ ናይ መጀመርታ ሸዱሽተ ኣዋርሕ ግን እዚ ክገብሩ ኣይኽእሉን፣ ከምኡ እውን ብዝተፈለለዩኡ ኩነታት - መብዛዕትኡ ግዛ አቶም በዓል ቦታ ኣብ ግዴተኦም እንተሃሊዮም ወይ ከዓ እቲ ኮሚቴ ኣመዓራርዩ እንተደሉዎም። ኣብ መሰል እቲ በኣኣል ቦታ ልቕቕ እንትብለካ ርግጸኛ እንተዘይኾንካ ፣ ኣብ ገዛኝ ጸኒሕካ ካብ Law Centre<hyperlink: Law Centre> or Citizens Advice (www.citizensadvice.org.uk/) ጠብብኩኹ።

ዘክር! ብሕጊ እቲ በዓል ቦታ እንተዘይልቕቕካ ካብ እቲ ጋዛ ክትወጽእ ኣይብልካን

ናይ በዓል ንብረት ድሌት ብትሕቲ ክፋል 8

እንድሕር ደኣ ኣብ ሰዓትካ እቲ ክራይ ተዘይኸፊልካ እቲ በዓል ቦታ ክፋል 8 ክጥቀይ ይኽእል እዩ፣ ወይ ከዓ ጸባይ ተዘይጌትርካን ኣብ ንብረት ዕንወት እንተጌርካን። እዚ ናይ በዓል ንብረት ድሌት ብትሕቲ ክፋል 8 ዝጥቀምለዉ እንተኾይኖም እዚ ክብድ ዝበለ እዩ ምኽንያቱ ጸባይ ከም ዘይገበርካን ክራይካ ከም ዘይከፈክካን መረድኢ ከቕርቡ ኣለዎም ዝለዘ ኣብ እቲ ቤት ፍርዲ ንዓርሶኝ ክትካታዕ ትኽእል ኢኝ።

ዘክር! ብፍጥ ዝነት እቲ ናይ በዓል ንብረይ ድሌት ሕጊ እንትርኢ እንከለካ እፍልጥ ተዘይኾይኑ ገዛኝ ክስእን ትኽእል ኢኝ

ገዛ ዘይብለይ እንተኾይኝ?

- ምንም ዉሑስ ዝበሃል መንበሪ ተይሃሊካ ገዛ ዘይብሉ ትበሃል፣እዚኦም እንተገጢሞምኝ ገዛ ዘይብሉ ትበሃል
- * ኣብ ጽርግያ እንተሃሊኝ;
- * ኣብ ናይ ዓርክኝ ሶፍ ትሓድርሊኝ እንተኾይንካ;
- * ኣብ ሆቴል;
- * ምስ ኣዘጋሚ መናብርቲ ገዛ መማረጺ ዘይብለክ ኾይንካ እንትነብር ኣለኝ እንተኾይንካ;
- * ኣብ ዘይምጥነኝ ቦታ ትነብር ኣለኝ እንተኾይንክእ -ንኣብነት ኣላለ ስንኩል ኾይንካ እቲ ሕቓቕ ክትጥቀመሉ እንተዘይኺእልካ

አተክላልያ ገዛ፡ እቶም መሰላት ትፈልጧም ኢኝ

በእንደሕር ደኔ እቶምናይ ዓዲ ክፍሊታት(ጥቕምታት) ዘይብልካ ኾይኑ ናብ ናይ ገዛ ዘይብሉ መረዳኢታ ክትምዘገብ ትኽእል ኢኝ። እቶም ኮሚቴ ንኹሉ ብፍጥነት ክሕግዱ ዓይኹን፣ ግን እብ ሓገዝ ዘድሊዮካ ኩነታት እንተሃሊካ ክሕግዱኻ ኣለዎም። እቶም መዕቕቢ እዚ ክገልጹልካ እዮም

here(www.england.shelter.org.uk/housing_advice/homelessness/rules/priority_need).

እቲ ናይ ገዛ ዘይብሉ መረዳኢኻ ተሳኺቡ እዎ ሓገዝ ዝደሊ እንተኾይካ፣እቲ ናይ ወሽቲ ዓዲ በዓል ስልጣን እትነብረሉ ዝኾነ ቦታ ክህበካ እዩ።

ዘክር! እዚ ብጣዕሚ ጠቓሚ እዩ ማለት እቲ ዝተወሃበካ መንበሪ ምቕባል። ዋላካ እቲ ዘደለካዮ ዓይኹን - ዋላ ሙሉእ ብምሉእ ዝምጥነካ ዓይኹን፣ምኽንያቱም ሓንቲ ምንበሪ ክቡኻ ጥራይ ሓላፍነት ዘለዘልዎም እዩ፣ እምቢ እንተልካ ካሊእ ሓገዝ ኣይግበርልካን።እቲ መንበሪ ዝምጥነካ እንተኾይኑ ነቶም Law Centre(www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice) or Citizens Advice (www.citizensadvice.org.uk/) ኣዛራርብ ካሊእ ዝምጥነካ መንበሪ ንክትረክብ። ኾይኑ ግና እቲ መንበሪ ኣቐዲምካ ክትቕበል ኣለካ። **ተዘይኾይኑ ግን ዝኾነ ኣካል ሓገዝ ክገብርልካ ዘይከኣል እዩ።**

ዝኾነ ይኩን ናይ ክፍሊት ኩነታት ተዘይሃሊካ ኹ?

እቲ ናይ ክፍሊት ኩነታት ተዘይሃሊካ እቲ ናይ ገዛ ዘሰኣኑ መረድኢ ክትመልእ ኣይትኽእልን - ዋላ እኳ ናይ ብሪቲሽ ወሉድ ይሃሊኹ፣እትኾይ ቦታ ተዘይሃሊካ እቲ ኮሚቴ ብ ክፍሊ 17 ሓገዝ ቐልዑ 1989 ሓገዝ ክግረልካ። እዚ መንገዲ ቐልዑ ገዛ ዝይብሎም ወይ ከይጽግሎም (ብዘይ ቕርሺን ምግብን) እዩ። እዚ ድማ ከም ዕቕባ ምሃብን ከም ገዛ ኹዳናት ወይ ከዓ ዝተወሰነ ቕርሺ ኣብ ምሃብ እዩ። እቶም ናይ ውሽጢ ዓዲ በዓል ስልጣናት ምንም ሓገዝ ክገብሩ ኣይእክሉን፣ግን ወሉድካ ክትከታተል ዝለዘለካ ዕቕባ ክግበርልካ እዩ ብጠቕላል ፣እቶም በዓል ስልጣናት ውሽጢ ዓዲ ሓዲር ሓገዝ እዩ ክግበርልካ፣ ሓገዝ ክትረክብ ተጸጊምካ፣ነቶም ክንክን ኮሚቴ በዚ Birmingham Community Law Centre (www.centralenglandlc.org.uk) and Coventry Law Centre (www.centralenglandlc.org.uk) can help ርኹብ።

መንበሪ ኣጥሪዮ መኽፈሊ እንተሲእነ ኹ?

ገዛ እንተሃሊኣካ ናይ ገዛ ሓገዝ ክትረክብ(ን ናይ ዓለማዊ ክረዲት ሓገዝ ገዛ)ኣይትኽእልን። እቲ ናይ ንብረትካ ንምኽፈሊ ዝኾነ ሓገዝ ገንዘብ ልቓሕ ካብ መንግስቲ ክትረክብ ትክእል ኢኝ፣ ግን እቲ ገዛ እንተሸጦ እንከለካ እቲ ልቓዕ ክትከፍል ኣለካ። እቲ ዓብዱ ክፍሊት እኳ ኣይሸፍንን - ሓደ ሓደ ግዘ ኩሉ እቲ ልቓሕ ክሸፍኖ ኣይኽእልን ብተወሳኺ፣ ኣብ ውሑስ ዘይኾነ ክረዲት እንተሃሊካ ሃገዝ ክትረክብ 39 ሰሙናት ቕድሚ ሓገዝ ክትጽበ ኣለካ። ምስ እቲ ናይ ንብረት ዘትሃዝካሉ ኣክል እቲ መኽፈሊ እንተሲእንካ ክተዘራርብ ኣለካ። እቲ ልቓሕ ንመኽፈሊ ተወስኺ ንምርካብ ምኽሪ ሓገዝ ምርኻብ ምስ እቲ ንብረት ተሓዲ ኣብ ስምምዕነት ምእታይ። ናይ ምኽሪ ሓገዝ ካብ Law Centre (www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice) or Citizens Advice (www.citizensadvice.org.uk) ምርካብ ትኽእል።

ስድተኛ: መሰላትካ ፍለጥ

ስድተኛ: መሰላትካ ፍለጥ

ዝጠቅም

ናብ ዓድኻ ክትምለስ ከይትገዳእ ከይትቐተል ወይ ከዓ ከይትሳከ እንተፈሪሕካ፣ናብ ዕቑባ ከድሊየካ ይኸውን። እቲ ዕቑባ በቲ ሕጋዊ ሓገዝ እዩ ዝሸፈነ፣ ከምኡ እዉን ናይ ነጻ ናይ ምቕሪ ኣገልግሎት ካብ ሕጊ ማእኸል (www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice) ክትረክብ ትኽእል ኢኻ ወይ ከዓ ካብ ሕጋዊ ሓገዝ ን ስድተኛ ዝሰርሑ።

ናብ UK ብዘይትደሊዮ መልክዕ እንተኣዲኻ፣ወይከዓ ናብዚ መዲኻ ክትዝሰርሕ ዝሓሰብካዮ ካሊኡ ብዘይትደሊዮ መልክዕ ካሊኡ ነገር ክትሰርሕ እንተተገዲድካ፣ ወይ ናብዚ እንተኣምዲኡኻ፣ ኣብቲ ስድተኛ ዝሰርሕ ጥበቓ ናይ ምቕሪ ኣገልግሎት ብነጻ ምርካብ ትኽእል። ወይ ከዓ ናብቶም ዘመናዊ ባርነት ስልኪ መስመር ብ 08000 121 700 ምድዋል።ብ ትኽእል። ወይ ከዓ ናብቶም ዘመናዊ ባርነት ስልኪ መስመር ብ 08000 121 700 ምድዋል።

ዘክባ! ኣብ ኩሉ ዝተፈለለዩ ጉዳይ ቐጥታዊ ገጽ ንገጽ ናይ ምቕሪ ኣገልግሎት ካብ ጠበቓ ምርካብ ጠቓሚ እዩ።ኣብ ታሕቲ እቶም ምቕሪ ክረኽቡልካ ዝኽእሉ ትካል ረኣ።

እንድህር ደኣ ብሕትኡ ዝፈረሐ ኢንግሊዝኛ ዘይዛረብ እንተረኺብካ፣እቶም ናይ ዉሽጢ ዓዲ ደዉለሎም፣እንታይ ከም ዝገብሩ ይፈልጡ እዮም።

ሕጊ ስድተኛን ቐልዑን: እቶም መምርሕታት እንታይ እዮም?

ብዙሓት ሰባት ብዛዕባ እቲ ናይ 'ሸውዓተ ዓመት መምርሒ' ይፈልጡ እዮም እንታይ ምኻኑ ግን ኣይፈልጡን። እቲ ሕጊ ከም ዝብሎ ሓደ ቐልዓ ኣብ UK ሸውዓተ ዓመት እንትነብር፣ ካን ዝተ2ወለደሉ ወይ ከዓ ናብ UK ካብ ዘኣተየሉ፣ንሱን ወለዱን ኣብዚ ንክዘንሑ ክሕሰቡ እዩ ብኸይዱ ቐሊል ድማ ኣይኮነን።

ስድተኛ፡ መሰላትና ፍለጥ

እቶም ናይ ገዛ ኦፊሰር ናይ እቶም ስድተኛ ታሪኽ ኣብቲ ዉሳኔ የካትቶ እዩ። እቶም ናይ እቲ ጽልፍ ወለዲ ኣብ UK ብዘይፍቓድ (ፍቓድ መንበሪ) እንተሃሊዮም፣ ብፍላይ ድማ ንብዙሕ ግዜ ናይ እቲ ጽልፍ መረድኢ ክሰረዝ ይኽእል እዩ- ቀላኳ እቲ ምስ UK ዝተኣሳሰረ ነገር እንተሃለዎ። ክፋል 55 እቲ ድምበር ናይ ዜጋን ስድተኛን ስራሕ 2009 ናይ እቲ ጽልፍ ድሌት ኣቐዲሙ ይራኦ-ዘኮነ ይኹን ዉሳኔ እኳ እንተተወሰነ ናይ እቶም ገዛ ኦፊሰር ድሌት ግን እቲ ጽልፍ ናብ ወለዲ ዘለዉዎ ዝመጸሉ ዓዲ ክምለስ እዩ። እቲ መረዳኢታኽ እንተተዘረዘ ይግባኝ ክትብል ትኽእል ኢኻ። ነገር ግን ሕጋዊ ዝኾነ ሓገዝ ነቲ ይግባኝ የለን። እቲ ጉዳይ ከቢድ እንተኾይኑ ምኽንያቱም ብ ሕመም ወይ ከዓ ናይ ወለዲ ጸገማት እንተሃሊኻ እቲ ናይ ሕጋዊ ሃገዝ ጠበቓ ዝተፈለየ ናይ ሓገዝ ክግበረልካ ክገብር ይከውን እዩ።

ዘክር! ጸገማት ሃሊኻ ማለት ስጉምቲ ክትወስድ ኣለካ ማለት ኣይኮነን። እዚ ማለት ሰነዳትካ ትእከበሉ ኩነታት እዩ - ዝኾነ ናይ ጫማ ወይ ካልኣት ካርቶም ኣሊሽካ እቶም ናይ ቁልፍ-ነትካ ሰነዳት ኣክቦም። ብ ናይ ዝተውለድካሉ ምስክር ወረቐት (ስምካ ዘለዎ) ጀምር ከምኡ'ውን ቀየሕ መፅሀፍ ናይ ሕክምና።

መረዳታታ ትምርቲን ምስክር ወረቐትን፣ ድብዳቤ ሕክምና፣ ናይ ቤት ፍርዲ ትእዛዛት ወዘተ ዝኾኑ ዉሉድካ ኣብዚ ከም ዝነበረ ዝምስክሩ ሰነዳት። ሓዲ ነገር እንትረክብ ካልኣት ሰነዳት እዉን ወስኽ።

ኣብዚ ብርኪ እዚ ገዛ ኦፊሰር እንታይ ከም እትገብር ምኽሪ ርኽብ። ብኣጠቓላይ ቡዙሕ ምስክር ክኾን ዝኽእል መረዳኢታ ስለዘይድለ ፣ ቕድሚኻ እቲ መረዳኢታ ምእታውካ ኣረጋግዝ።

ወስዓዊ ሓቂ: ድሕሪ 1983 ኣብ UK ድሕሪ ውልደቶም ን 10ይ ዓመቶም ዘኽበሩ ናይ ብሪጥሽ ዜጋታት እዮም ዝበሃሉ- ቀላ ሕጂ ዓበይቲ ይኹኑ ባዕሉ ዝሰርህ እዩ። እዚ ፍርምሚ (www.gov.uk/government/publications/application-to-register-as-british-citizen-form-t) ዝዉዳእ ን ዝኽፍውልን እዩ። ነገር ግን ኣቲ መረዳኢታ ዘእቲ ዘሎ ኣካል ካብ UK ን ብዙሕ እዋን እንተዘይወጽዩ እዚ መረዳኢታ ዝተረጋገጸ እዩ ዝኾነዉን። ናይ 10 ዓመት ጸኒሕት መስክር ከድሊያካ እዩ። ከምኡ እውውን ዝተውለድካሉ ምስክር ወረቐትን እቲ 10 ዓመት ቐላዓ ዝምስክር ዝኾነ ነገር (ኣብ ላሊ እቲ ናይ ሰነድካ ኣብ ካርቶን ምእካብ ዝብል ረኣ)።

ዘክር! ዝኾነ ካብ 10 ዓመት ንላዕሊ ዝኾነ ኣክል ኣብ ጽቡቕ ጸባይ ከም ዘለዉ ከብራህርሁ ኣለዎም። እቶም ናይ ገዛ ኦፊሰር ብዛዕባ እዚ ብታኣሚ ጥብቂ እዩ ቀላ ንቐልዕት። ንእሽተይ ነገር ከም ካብ ሱቕ ምስራቕ ወይ ከዓ ምብኣስ ዘገም ክኾን ይኽእል እዩ። ከምዚ ነገር እንተጋጢሙ ምንም ኣኣይነት ናይ ሕጋዊ ሓገዝ ከይትሓትት ምኽንያቱም እቲ ናይ ክፍሊት መረዳኢታትካ ምስራዙ ሳዕቤን ዝዓበየ እዩ። ንናይ 10 ዓመት ኣብ UK ዝጸነሑን ካብኡ ዝተንቀሳቐሱን ጽልፍ ናይ ሕጋዊ ሓገዝ ምዝገባ ዓርስኻ እንተደሊኻ። ናይ ነጻ ሓገዝ ኣሎ ኣብዚ ክንክን መደብ ቐልዑ ኣብ UK (www.kidsinneedofdefense.org.uk)

ስድተኛ፡ መሰላትካ ፍለጥ

ምንም ዓይነት መርከቢ እቶት እንተዘይሃሊኽ?

መብዛሕትኦም መንበሪ ፍቓድ ወይ ከዓ ዝተወሰነ መጠን ነገርነት ኣብ UK ዘለዎ ኣካል ናይ መርከቢ እቶት ኣይብሎምን። እዚ ማለት ናይ ድሕንነት ጥቕምታት መሰል ኣይብሎምን ማለት ነው። ናይ ፍቓድ መንበሪ ዘይብሎም ሰባት ክሰርሑ እውን እይኽእሉን(ናይ ኣቐጻጽራ ኩነታትና ረእ<hyperlink> ጥቕምታትና <hyperlink> ብዝርዝር ሓበሬታት) ዝተወሰነ ናይ መንበሪ መጠን ዘለዎም ሰባት መብዛሕቱ ግዛ ናይ ምስራሕ መሰል ኣለዎም - እቲ ትልሚ እውን ዓርሶም ሰሪሖም ክነገበሪ እዩ። ነቶም ተፋቲሖም ብሕትኦም ቐልዑ ዘዕብዩ ወለዲ ኹቢድ እዩ። ዋላኳ ስራሕ እንተሃልዮካ እቲ ናይ ቐልዑ ክንክን ግን ብዘይ ሓገዝ ጥቕምታት ኹቢድ እዩ። እዚ ዘጸግመካ ኹይኑ ቕዳሕ እንተዘይጌርካሉ፣ ሕጊ ማእኸል (www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice) ን እቲ ናይ ነበራነትካ ፍቓድ ምልቃጡ ንምርኣይ ረእ። ወይ ከዓ ብ መሰረት ክፋል 17 ቐልዑ ሓገዝ ስራሕ 1989 ን ማሕበራዊ ግልጋሎት ሓገዝ እንተደሊኽ <hyperlink> ንናይ ሓገዝ ትልምታት።

ናይ ገዛ መጥቓዕትታት

ናይ መንበሪ ፍቓድ ረኹብካ ግን ከኣኣ ካብቲ መናበርታ ናይ ገዛ መጥቓዕቲ ዝበጽሖካ እንተኾይኑ እቲ ቦታ ክትለቅቕ ሓገዝ ምሕታት ትኽእል። ናይ ጊዛዊ መጽንሒ ቦታ (BRP) ፍቓድ ምስ ጥቕምታትን ዕቑባን ክትረክብ ትኽእል ኢኽ። ድሕሪኡ ከም ዘይተወሰነ ናይ ጸኒሒ ፍቓድ (ILR) ከም ጥቕምት ዝበጽሖ ኣካል ክትምዘገብ ትኽእል ኢኽ። ILR ንምርግጋጽ፣ ናይ ገዛ ጥቕምት ከም ዝበጽሖካ ምስ ካብ ክልተ

በዓል ሞያታት ከም ዶክተር፣ ማሕበራዊ ሰራሕተኛ፣ ፖሊስ ወይ ከዓ ናይ ዕቑባ ሰራሕተኛ ምዝርራብካ ክተመስክር ኣለካ።

ዘክር! ዘድሊዩኽ ወይ ከዓ ዝግበኡኽ ሓገዛት ንርካብ ዘዓር። ሓገዛት ኣለዉ እዮም። ናይ ነጻ ኣገልግሎት ኣብ ትሕቲ ሕጋዊ ሓገዝ ሓገዝ ሕጊ (www.lawcentres.org.uk/i-am-looking-for-advice) ወይ ከዓ ካልኣት ሕጋዊ ሓገዝ ጠበቓታት ምርካብ ይከኣል። ክትለቅቕ ደሊኽ እሞ እንታይ ከም ዝግበር እንተዘይፈሊጥካ፣ ናብ I CDVASS (www.safetotalk.org.uk/) ደዉል ኣብ ኮንሽንቲ 0800 035 5309 ወይ ከዓ ብሪንግሃምን ሶሊታል ሓገዝ ኣንስቲ (www.bswaid.org/) on 0808 800 0028 ከምኡ'ውን ብላክ ካንትሪ ሓገዝ ኣንስቲ (www.blackcountrywomensaid.co.uk/) ሳንድዌል፣ ዲድሊ፣ ዋልሻል፣ ዎልቨርሃም ብተንን ብሪንግሃም ዝሸፍን ብ 0121 553 0090 ደዉል።

ድሕሪ ብረክሲት EEA ነበሪ እንታይ የጋጥሞ?

ከም ሓጺር መልሲ ማንም ኣይፈልጥን። እቲ ናይ UK መንግስቲ ምስ EU ኣብ ናይ EU ዜጋታት መሰል ዝተተሃሓሐዘ ኣብ ስምምዕነት ኣቲዩ እዩ። እቲ ጠቕላይ ሚኒስተር እዉን ዝተወሰነ ቃል ኣቲዩ እዩ፣ ነገር ግን ዝተፈለለዩ ሳዕቤናት ኣብ ብሬክሲት ኣሎ እዩ። እዚ ድማ ብዙሓት ነጋራት ክቕየር ኣለዎ። ናይ EU ዜጋ ካብ UK ዝለቀሉ ዕድል ኣዘዩ ዝነኣሰ እዩ፣ ነገር ግን ዝፍለት ምነገር የለን ዝካብ ሕጂ። እብዚ ሕጂ ሰዓት ግን እቲ ዘገም እቶም ናይ EU ዜጋታት ኣብ UK 'ዝጸንሑሉ ፍቓድ 'ዝረጋገጸሉም (ሓሙሽተን ካብኡ ንላዕሊን ዓመታት እንተጸኒሑ) ድዩ ወይ ከዓስ 'ናይ ቕድመ ፍቓድ ጸኒሒት' ዝወሃቦ(ካብ ሓሙሽተ ዓመት ንታሕቲ እንተጸኒሑ) እዩ እዩ። ምዘገባ ኣካል እቲ ደብዳቤ ዝኸፍቶ ከፊቱ ስካብ ሰነ 2021 ይሰርሕ።

ስድተኛ፡ መሰላትካ ፍለጥ

ናይ እቲ ጸኒሕት ኩነታት በቲ ተቐማጢ ይኸውን፡ ብ ሕጊ መሰረት EU 'ዝሓለፈ ኣካል' ኣይኮነን። ስራህ ከም ዘለካን ናይ ባዕልኻ ስራሕ ከም ዘለካን ምምስካር ኣየድልን፡ ወይ ከዓ ናይ ሕማም መረዳኢታ እየድልየካን። እቲ ናይ ገዛ ኦፊስ ግብርኻን ናይ ብሄራዊ ዉሕስና መዝገብካን ኣብ ምዝገባ እዋን ክሪኦ እዩ። ግብርን ናይ ብሄራዊ ዉሕስና መዝገብካን እንተዘይሃሊካ (ንኣብነት እብ ናይ ስድራኻ ገዛ ወይ ከዓ ኣብ ዕቑባ እትነብር እንተኾይንካ) ናይ ሂወትካ ካልኣት መረዳኢታት ኣክብ። እቶም ናይ ባንኪ መረዳኢታታት፡ ናይ ትምርቲ ምስክር ወረቐት፡ ናይ ዶክተር ደብዳቤ፡ ናይ ኮሚቴ ግብረ ብሓደ ኣክቦም።- ዝኾነ መረዳኢታ ኣብዚ ከም ዝጸናሕካ ዘረድእ (እቲ ናይ ሰነዳትካ ኣብ ካርቶን ምእካብ ኣብ ላዕሊ ረእ) በዚ መንገዲ፡ ነቶም ናይ ገዛ ኦፊስ ጥያቄታት ዝበለጸ መርትዖታት ክተቐርብ ትኽእል ኢኻ።

ምኽሪ ከመይ ይረክብ?

ኣብ 2012 ከባቢ መብዛሕትኦም ናይ ስደተና ሕግታት ብ ናይ ሓገዊ ሓገዛት ተወጊዶም እዮም። እዚ ማለት እቲ ናይ ክፍሊት ምኽርን ዉክልናን ተቋራጺ ማለት እዩ- ዋላ እኳ እቲ እቶትካ ብዙሕ ኣይኹን። እቲ ናይ ሕጋዊ ሓገዝ ን ዕቑባ፡ ስደተኛ ምእታው፡ ናይ ገዛ ጥቕዓትንን ናይ እስርሪ ቤት ኩነታትን ዝተፈቐደ ኣዩ። ብዝተፈለለዩ ኩነታት ሕጋዊ ጠበቓታት ንዉጽእ ዝበለ ክፍሊት ክሰርሑ ይኽእሉ እዮም። እዚ ድማ እቲ ኣካልን ስድራቤቱን ንናይ ምምዘባጋብ ድኽም ዝበለ እንተኾይዮም እዩ። ንኣብነት ብ ሕማም ወይ ከዓ ስነ ልቦናዊ ጸገም፡ ወይ ከዓ እቲ ጉዳዮም ኽብድ ዝበል እንተኾይኑ ማለት እዩ። ንኻሊእ ጉዳያት፡ ዝሕግዘካ ዉልቃዊ ጠበቓ ክትቐጽር ኣለካ ።

ዘክር! በቲ ዘኸፉሉኻ ዘለዉ ቅርሺ እንታይ ከም ዝገሩልካን እንታይ ዕድልካ እንታይ ከም ዝኾነን ሕቶቶም ። ኣብዚ ጽቡቕ ምስሊ (www.youtube.com/watch?v=UyTOMYjpuHs) ብ ፕራክሲስ ዝተሰረሐ እንታይ ከም እትገብር ዘርእ ኣለካ።

ካባናን ካብ እቶም መሰርሕትናን ናይ ነጻ ምኽሪ ምርካብ ይከኣል እዩ። እቲ ዝመረጽካዮ ቦታ ፈሊጥካ ብዝርዝር ጠይቕ። እቲ ጉዳይካ ክንሪኤልካ እይንኽእልን፡ ሓደሓደ መሰርሕትና እዉን ከኽፍሉኻ ይክእሉ እዮም፡ ነገር ግን ናብ እቲ ትኽክለኛ መንገዲ እዮም ዝመርሑ።

ዘሽፍኖ ኣካል: ማኽከላይ ሕጊ ኢንግላንድ ማእኸል (www.centralenglandlc.org.uk) 024 76223053 ዎልቨር ሃምብተን፡ ስደተኛን ዕቑናን ማእኸል (www.rmcentre.org.uk/contact) 01902 311 554 ብሪሚንግሃም፡ ስደተኛን ዕቑናን ማእኸል (www.rmcentre.org.uk/contact) 0121 374 0140 ብሪሚንግሃም፡ ማእኸላይ ሕጊ ኢንግላንግ ማእኸል (www.birminghamclc.org.uk/) 0121 227 6540 Coventry፡ ስደተኛን ዕቑናን ማእኸል (www.covrefugee.org/) 024 7622 7254

This project is co-financed by the European Regional Development Fund through the Urban Innovative Action's initiative

MiFriendly Cities

@MiFriendlyWM

www.MiFriendlyCities.co.uk